

Euskal Herriko Ahotsak
ahotsak.com

Jesus Barandika Berrojalbiz

*Muxika,
Bizkaia
(1921-2012)*

Aurkibidea

Biografia

1921. urtean sortu zen Barandika auzoko Aldekoan. Aita Ugarteko Ugartenagusikoa zuen eta ama inguruko Untxekartekoa. Hamar neba-arrebatatik laugarrena da Jesus. Beraien familiakoak esne-saltzaileak izan ziren eta aita ogi-banatzaile bezala ibiltzen zen. Umetan Elizaldeko eskolara joan zen. Gerra sasoiari, karretero bezala ibili zen gorpuak batzen. Etxea utzi behar izan zuten eta beheragoko etxe batera joan ziren, Izabalera. Gerra ostean, hiru urte eta erdiz soldadu joan zen Loiolara, Jaizkibelera eta Martutenera. Buluku baserrian jaio, baina Elizaldeko Ugarte Etxebarrian bizi izandako [Feli Goikoetxea Enbeitarekin](#) ezkondu zen etxe horretara eta bost seme-alaba izan zituzten. Azken etxe hori denda-taberna ezaguna eta garrantzitsua izan zen. Bere emaztearekin batera egin zitzaion elkarrizketa.

Zintak

MUX-021

- **Proiektua:** Muxikako ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Goiria Mendiola, Nerea
- **Data:** 2010-07-21
- **Iraupena:** 77 min
- **Euskarria:** Bideo digitala
- **Kodifikatzailea:** Goiria Mendiola, Nerea

MUX-022

- **Proiektua:** Muxikako ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Goiria Mendiola, Nerea
- **Data:** 2010-07-21
- **Iraupena:** 44 min
- **Euskarria:** Bideo digitala

Pasarteak

1. 10.000 erreal balio zituen etxeak

- **Erref:** MUX-021/003
- **Iraupena:** 0:01:51. **Hasi:** 00:04:17. **Bukatu:** 00:06:08
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa

Laburpena:

Feliren aita Barakaldon jaioa zen, baina Muxikako ortusantu ondoko Buluku baserrian hazia. Bere aititak 10.000 erreal ordaindu zituen etxearengatik, 2.500 pezeta.

2. Gernikara esnea eramaten

- **Erref:** MUX-021/006
- **Iraupena:** 0:02:27. **Hasi:** 00:07:49. **Bukatu:** 00:10:16
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baserriko animaliak
- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua

Laburpena:

Umetan Jesus-eta behiak zaintzen egoten ziren. Barandika auzotik Gernikara joaten ziren esnea eramatera. Gerra aurretik mojetara eramaten zuten esnea.

3. 15 urtegaz karretero, hildakoak batzen

- **Erref:** MUX-021/008
- **Iraupena:** 0:02:41. **Hasi:** 00:11:19. **Bukatu:** 00:14:00
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Ekonomia gerra garaian

Laburpena:

16 urte bete orduko, Jesus karretero ibili zen Bizkargi menditik hildakoak bajatzen. Ganadua zuten mutilak aritu ziren behar horretan.

4. Frontea Bizkargi mendian

- **Erref:** MUX-021/009
- **Iraupena:** 0:01:30. **Hasi:** 00:14:00. **Bukatu:** 00:15:30
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerran hildakoak eta zauritutakoak

Laburpena:

Bizkargi mendian frontea egon zen. Bizkargin hildakoak Muxikako kanposantuan lurperatzen zituzten ilara batean.

5. Gerran auzokoen etxera

- **Erref:** MUX-021/012
- **Iraupena:** 0:02:59. **Hasi:** 00:17:39. **Bukatu:** 00:20:38
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Ondasunen galera
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Ihes egin beharra

Laburpena:

Jesusen etxekoek beraien etxea utzi eta, ganadu eta guzti, auzoko beste batera joan ziren. Bi txerri hil zizkieten. Kontuz ibili behar zuten etxeko kea ikus ez zezaten.

6. Gerrako erasoak: Feliren jaiotetxea erre zuten

- **Erref:** MUX-021/013
- **Iraupena:** 0:03:20. **Hasi:** 00:20:38. **Bukatu:** 00:23:58
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerraren eragina

Laburpena:

Gerran, kanoiak egon ziren inguruan. Jesusek-eta ganaduak auzoko korta batean gorde zituzten. Felik auzoan egoten ziren tankeak ditu gogoan. Feliren etxea erre egin zuten ganadu eta guzti, eta Kurtzeroko Zubietara joan ziren izeko baten etxera. Gero, gerraostean, Ugarteko Etxebarrin soldaduak izaten zituzten eta nahi beste jateko izaten zuten.

7. Errepublikan ama arduratuta

- **Erref:** MUX-021/015
- **Iraupena:** 0:02:43. **Hasi:** 00:24:20. **Bukatu:** 00:27:03
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra aurea » 1931-1936: II. Errepublika
- Politika » Jarrera politikoak » Karlismoa, liberalismoa
- Politika » Jarrera politikoak » Errepublikanoak

Laburpena:

Errepublikan, erregea kendu zutenean, bere amak negar egin zuen. Eskoletatik gurutzeak kendu zituzten eta horrek arduratzen zuen, dotrinarik jasoko ez zutelakoan. Baziren errepublikazale batzuk herrian, horietako batzuk aipatzen ditu. Errepublikazaleak izan arren, mezara joaten ziren. Karlisten eta abertzaleen mitinak egoten ziren.

8. Jeneroa entregatu behar udaletxean

- **Erref:** MUX-021/021
- **Iraupena:** 0:01:09. **Hasi:** 00:40:17. **Bukatu:** 00:41:26
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:

Baserritarrek jeneroa entregatu behar izaten zuten udaletxean: patata, indaba, garia... Baserriaren tamainaren arabera ematen zen jeneroa, baina ez zioten kasurik egiten senide kopuruari.

9. Egunero indaba eta porru-patatak

- **Erref:** MUX-021/022
- **Iraupena:** 0:01:48. **Hasi:** 00:41:26. **Bukatu:** 00:43:14
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Udala
- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa
- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua

Laburpena:

Eguneroko jana porru-patatak eta indaba izaten ziren. Bakailaoa ere jaten zuten noizean behin. Zezina etxerako banio ez zuten egiten.

10. Ugarteko eskola

- **Erref:** MUX-021/024
- **Iraupena:** 0:03:04. **Hasi:** 00:43:33. **Bukatu:** 00:46:37
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Maisu-maistrak
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Zigorak

Laburpena:

<p>Jesus Ugarteko eskolara joan zen, baina etxean lana egoten zeneza gutxitan joaten zen. Don Felix San Millan arabarra izan zen maisua. Eskolan euskaraz egitearren zigortu egiten zuten jolas-ordu barik; hala ere euskaraz egiten zuten, zekitena.</p>

11. Ugarteko maisu-maistrak

- **Erref:** MUX-021/025
- **Iraupena:** 0:01:34. **Hasi:** 00:46:37. **Bukatu:** 00:48:11
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Maisu-maistrak

Laburpena:

Feli pare bat urtean baino ez zen joan eskolara, etxean lan asko egoten zen-eta. Doña Cesarea maistra andaluziarra izan zuen. Eskola gainean bizi ziren maisu-maistrak. Jesusen maisua Gernikako Patrocinia maistrarekin ezkondu zen gerraostean.

12. Dotrina eskola baino garrantzitsuagoa

- **Erref:** MUX-021/027
- **Iraupena:** 0:02:31. **Hasi:** 00:51:12. **Bukatu:** 00:53:43
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizarekin lotutako pertsonak
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizkizunak eta otoitzak
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Eliza giroko ospakizunak

Laburpena:

Dotrinara sarri joaten ziren, eskolan zein elizan ematen zuten. Feliren sasoian, don Juan eta don Pedro anaiak izan ziren abadeak. Zazpi urterekin egin zuen lehenengo jaunartzea. Euskaraz egin zuten dena. Dotrinari eskolari baino garrantzia gehiago ematen zieten. Lehenengo meza goizeko zazpi eta erdietan izaten zen.

13. Sermoiak, prozesioak eta letaniak

- **Erref:** MUX-021/028
- **Iraupena:** 0:03:53. **Hasi:** 00:53:43. **Bukatu:** 00:57:36
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizkizunak eta otoitzak
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Eliza giroko ospakizunak
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizaren indarra

Laburpena:

Antzinako sermoiak oso gogorak izaten ziren, Aste Santutan fraideak etortzen ziren. Prozesioak nondik nora izaten ziren azaltzen dute. Letania asko egiten ziren: Ariatzara, Bizkargira...

14. Arreba mojak 10.000 pezetako dotea ordaindu behar

- **Erref:** MUX-021/030
- **Iraupena:** 0:01:41. **Hasi:** 00:58:23. **Bukatu:** 01:00:04
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizaren indarra

Laburpena:

Jesusen arreba 18 urtegaz joan zen moja. 10.000 pezetako dotea eman behar izan zuten moja joatearren; dotez gain arrea ere eraman zuen.

15. Ezkontzako arreea eta dotea

- **Erref:** MUX-021/031
- **Iraupena:** 0:01:56. **Hasi:** 01:00:04. **Bukatu:** 01:02:00
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Bikote kontuak » Ezkontzak

Laburpena:

<p>Jesus eta Feli ezkondu zirenean Felik mojetan egindako arreea ekarri zuen.</p>

16. Tabernako lan gogorra

- **Erref:** MUX-021/032
- **Iraupena:** 0:03:10. **Hasi:** 01:02:00. **Bukatu:** 01:05:10
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Taberna giroa » Tabernak eta jatetxeak

Laburpena:

Tabernako lana gogorra zen: lan asko eta diru gutxi. Hala ere, bost seme-alabak atera zituzten aurrera, ikasketa eta guzti. Feli barra atzean eta sukaldean egoten zen. Antzinako hiletetan jaten ematen zitzaaien gonbidatuei. Zopa, garbantzua edo indaba eta gisatua jaten zen hiletetan. Jende asko izaten zuten jaten, etxe guztian zehar egoten ziren sakabanatuta bezeroak.

17. Zahagiak eta garrafoiak

- **Erref:** MUX-021/034
- **Iraupena:** 0:01:49. **Hasi:** 01:06:47. **Bukatu:** 01:08:36
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Taberna giroa » Tabernak eta jatetxeak

Laburpena:

Ardoa beti zahagietan izaten zuten, 90 kilokoak. Ardoa garrafoian saltzen zuten, 8 litroko garrafoietan. Gabonetan zahagia hasi eta bukatu egiten zuten. Bilboko Arratetik ekartzen zuten, alondigatik. Astean bi zahagi inguru saltzen zituzten.

18. Beharginak ostatu hartuta etxean

- **Erref:** MUX-021/035
- **Iraupena:** 0:01:39. **Hasi:** 01:08:36. **Bukatu:** 01:10:15
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Taberna giroa » Tabernak eta jatetxeak
- Aisia » Taberna giroa » Hotelak eta pentsioak

Laburpena:

Basoetan lanean zebiltzan beharginak ostatu hartzen zuten beraien etxean. 1956. urtean, arratiaz asko egon ziren. Kafearekin diru asko irabazten zen.

19. Ugarteko tabernak eta Maiatz-pazkoak

- **Erref:** MUX-021/039
- **Iraupena:** 0:01:50. **Hasi:** 01:12:36. **Bukatu:** 01:14:26
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Jai-giroa » Herriko ospakizunak
- Aisia » Taberna giroa » Jokoak
- Aisia » Taberna giroa » Tabernak eta jatetxeak

Laburpena:

Ugarte auzoan hiru taberna egon ziren: Kimera, Felizianonekoa eta beraiena. Kurtzeroko Ziriakoren tabernan zapo-jokoa egoten zen. Maiatz-pazkoetan, Ugarteko jaietan, barra etxe kanpoan jartzen zuten.

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.
2025-12-05

CC-by-sa | Ahotsak.eus
Badihardugu Euskara Elkartea
Markeskua Jauregia, 20600 Eibar
943121775 - ahotsak@ahotsak.com